

**ПРОГРАМОВІ ВИМОГИ ДО СКЛАДАННЯ ІСПИТУ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

«ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО УКРАЇНИ»

для студентів четвертого курсу денної та заочної форм навчання

Галузь знань 08 Право, спеціальність 081 Право, ОС Бакалавр

ТЕМА 1. Господарська діяльність: поняття та правова характеристика. Підприємництво як вид господарської діяльності

Історія становлення та розвитку правового регулювання господарської сфери суспільного життя. Культурно-історичні передумови виникнення господарського права. Особливості розвитку господарського права в ХХ столітті. Становлення господарського права в незалежній Україні. Поняття, ознаки, види, принципи здійснення господарської діяльності. Поняття, значення організаційно-господарських засад у сфері господарювання.

Поняття і види підприємницької діяльності. Цілі підприємницької діяльності. Ознаки підприємництва. Ризики в підприємницькій діяльності. Підприємництво як об'єкт державного регулювання.

ТЕМА 2. Поняття, метод, система господарського права як галузі права, науки та навчальної дисципліни. Господарські правовідносини. Джерела господарського права

Поняття господарського права як галузі права. Предмет та метод господарського права. Принципи та функції господарського права. Місце господарського права серед інших галузей права. Система господарського права. Взаємозв'язок господарського права з іншими галузями права. Господарське право як правова наука та навчальна дисципліна. Правове регулювання господарської діяльності в зарубіжних країнах.

Господарські правовідносини: поняття, особливості, структура. Види господарських правовідносин. Приватно-правові та публічно-правові відносини в сфері підприємництва. Розмежування відносин в сфері господарювання з іншими видами відносин.

Поняття та ознаки господарського законодавства. Господарсько-правові норми: поняття та види. Система господарського законодавства. Конституційні засади правопорядку у сфері господарювання. Правова характеристика Господарського кодексу України. Співвідношення Господарського і Цивільного кодексів України в сфері регулювання приватної діяльності. Закони, що

регулюють господарську діяльність. Підзаконні нормативно-правові акти у сфері господарювання. Локальні нормативно-правові акти в сфері господарювання. Місце та роль господарської практики в удосконаленні регулювання господарських відносин. Роль міжнародних договорів України в системі господарського законодавства. Звичай ділового обороту (міжнародні торговельні звичаї). Основні напрямки вдосконалення господарського законодавства. Методологія тлумачення господарсько-правових актів.

ТЕМА 3. Правові основи державного впливу на економіку та господарську діяльність

Рівні та форми регулювання господарської діяльності. Державний рівень організації та управління господарською сферою країни. Поняття методів, засобів, форм державного регулювання економіки. Державна економічна політика, економічна тактика, економічна стратегія. Правові форми державного управління економікою (нормативне регулювання, прогнозування, планування, програмування, управління поточними справами, контроль, нагляд). Адміністративні та економічні методи державного управління економікою. Особливості управління господарською діяльністю у державному та комунальному секторах економіки. Державне регулювання економіки в зарубіжних країнах. Регуляторні акти в сфері господарювання. Ліцензування, патентування та квотування як засоби державного регулювання в сфері господарювання. Сертифікація та стандартизація. Застосування нормативів та лімітів в сфері господарювання. Регулювання цін та тарифів у сфері господарювання. Державне замовлення в сфері господарювання. Обмеження монополізму та сприяння змагальності в сфері господарювання.

ТЕМА 4. Загальна характеристика суб'єктів господарського права – учасників відносин у сфері господарювання

Поняття та ознаки суб'єктів господарського права – учасників відносин в сфері господарювання. Види суб'єктів господарського права. Поняття, ознаки, види суб'єктів господарювання. Фіктивна діяльність суб'єкта господарювання. Загальні та спеціальні умови створення суб'єктів господарювання. Загальна характеристика установчих документів суб'єктів господарювання. Статут та засновницький договір як установчі документи суб'єктів господарювання. Модельний статут. Державна реєстрація суб'єктів господарської діяльності – юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців. Новели законодавчого врегулювання державної реєстрації суб'єктів господарювання. Засоби індивідуалізації суб'єктів підприємницької діяльності. Припинення діяльності

суб'єкта господарювання: реорганізація, ліквідація. Дозвільна система у сфері господарської діяльності (ліцензування, патентування тощо).

ТЕМА 5. Правове становище підприємств

Поняття підприємства та його основні ознаки. Розбіжності у понятті підприємства за нормами Цивільного та Господарського кодексів України. Види та організаційні форми підприємств. Організаційна структура підприємства. Управління підприємством. Майно підприємства. Зовнішньоекономічна та соціальна діяльність підприємства.

Особливості створення та діяльності підприємств державної форми власності (державні комерційні та казенні підприємства). Господарське зобов'язання державного унітарного підприємства, щодо вчинення якого є заінтересованість. Значні господарські зобов'язання державного унітарного підприємства. Підприємства комунальної форми власності: особливості створення та діяльності. Господарське зобов'язання комунального унітарного підприємства, щодо вчинення якого є заінтересованість. Підприємства колективної власності: поняття та види. Приватні підприємства: поняття та особливості правового статусу. Спільні комунальні підприємства. Підприємства, засновані на змішаній формі власності. Фермерське господарство: поняття та його місце серед інших суб'єктів господарювання. Підприємства з іноземними інвестиціями: поняття, організаційно-правові форми, особливості створення та діяльності.

ТЕМА 6. Правове становище господарських товариств. Види господарських товариств та їх особливості

Історія виникнення господарських товариств. Поняття та основні ознаки господарських товариств. Класифікація господарських товариств. Співвідношення правового становища господарських товариств за нормами Цивільного та Господарського кодексів України. Установчі документи господарського товариства. Майно та майнові права в господарському товаристві. Управління господарським товариством. Облік і звітність господарського товариства.

Особливості правового становища акціонерних товариств. Поняття акціонерного товариства та його ознаки. Типи акціонерного товариства. Порядок створення акціонерного товариства. Акції та їх види в акціонерному товаристві. Органи управління акціонерним товариством. Права та обов'язки акціонерів. Правове становище товариства з обмеженою відповідальністю. Порядок створення товариства з обмеженою відповідальністю. Органи управління товариством з обмеженою відповідальністю. Права та обов'язки учасників товариства з обмеженою відповідальністю. Правове становище товариства з

додатковою відповідальністю. Правове становище повних товариств. Особливості правового становища командитних товариств.

ТЕМА 7. Правовий статус кооперативів.

Поняття підприємства колективної власності в Господарському Кодексі України. Види підприємств колективної власності. Законодавство України про кооперацію. Поняття кооперативу та його види. Правове становище виробничих кооперативів. Принципи діяльності виробничого кооперативу. Загальні умови створення виробничого кооперативу. Членство у виробничому кооперативі. Права та обов'язки членів виробничого кооперативу. Майно у виробничому кооперативі. Органи управління виробничим кооперативом. Припинення діяльності виробничого кооперативу. Споживчі та обслуговуючі кооперативи: поняття, ознаки.

ТЕМА 8. Господарські об'єднання та органи господарського керівництва. Правове становище інших суб'єктів господарювання

Поняття господарських об'єднань та їх ознаки. Види господарських об'єднань. Поняття об'єднання підприємств та організаційно-правові форми об'єднань підприємств. Статус підприємства - учасника об'єднання підприємств. Управління об'єднанням підприємств. Майнові відносини в об'єднанні підприємств. Вихід учасника з об'єднання. Припинення об'єднання підприємств. Правове становище асоціації. Поняття корпорації, її ознаки та особливості діяльності. Правова характеристика концерну. Поняття та особливості діяльності консорціуму. Асоційовані підприємства. Холдингові компанії: поняття, ознаки. Види холдингових компаній. Правове становище органів господарського керівництва.

Громадянин у сфері господарювання. Суб'єкти некомерційної господарської діяльності (неприбуткові організації). Правовий статус кредитної спілки у сфері господарювання.

ТЕМА 9. Правовий режим майна суб'єктів господарювання

Поняття та види правового режиму майна суб'єктів господарювання. Відносини власності у сфері господарювання. Право господарського відання та право оперативного управління. Поняття та джерела формування майна суб'єктів господарювання. Склад майна суб'єктів господарювання. Основні фонди та оборотні засоби. Спеціальні фонди та резерви. Прибуток (дохід) суб'єктів господарювання як основний узагальнюючий показник фінансових результатів його господарської діяльності. Гарантії та захист майнових прав суб'єктів господарювання. Використання природних ресурсів у сфері господарювання.

Використання прав інтелектуальної власності у сфері господарювання. Поняття та загальні засади здійснення корпоративних прав. Правовий режим цінних паперів у сфері господарювання. Приватизація як джерело формування майна підприємців. Права суб'єктів господарювання щодо комерційної таємниці.

ТЕМА 10. Загальні положення про зобов'язання у сфері господарювання

Поняття господарського зобов'язання та підстави його виникнення. Види господарських зобов'язань. Майново-господарські зобов'язання, організаційно-господарські зобов'язання, соціально-комунальні зобов'язання, публічні зобов'язання. Умови виконання господарських зобов'язань. Виконання господарського зобов'язання третьою особою. Забезпечення виконання господарських зобов'язань. Банківська гарантія забезпечення виконання господарських зобов'язань. Загальногосподарські (публічні) гарантії виконання зобов'язань. Передача (делегування) прав у господарських зобов'язаннях. Припинення господарських зобов'язань. Розірвання господарського зобов'язання. Недійсність господарського зобов'язання. Правові наслідки визнання господарського зобов'язання недійсним.

ТЕМА 11. Правова характеристика господарських договорів (поняття, ознаки, функції, динаміка)

Господарське договірне право – комплексний правовий інститут в системі права України. Поняття та ознаки господарського договору, його функції. Види та форма договорів у сфері господарювання. Загальні умови укладання договорів, що породжують господарське зобов'язання. Істотні умови господарського договору. Порядок укладення, зміни, припинення та розірвання господарських договорів. Особливості укладання попередніх договорів. Особливості укладання господарських договорів за державним замовленням, на основі вільного волевиявлення сторін, примірних і типових договорів. Особливості укладання господарських договорів на біржах, ярмарках та публічних торгах. Укладання організаційно-господарських договорів. Укладання господарських договорів за рішенням суду. Виконання господарських договорів та наслідки невиконання.

ТЕМА 12. Правова характеристика окремих видів договорів у сфері господарювання

Господарсько-торговельна діяльність: поняття, ознаки, види. Договори на реалізацію продукції (товарів). Правова характеристика договору поставки. Договір контрактації сільськогосподарської продукції. Правова характеристика договору енергопостачання. Договори на передачу майна в тимчасове

користування. Правова характеристика договору оренди. Лізинг у сфері господарювання. Міна (бартер) в сфері господарювання. Зберігання у товарному складі. Підрядні договори. Транспортні договори. Договори про спільну діяльність. Інші види договорів у підприємницькій діяльності та особливості їх регулювання в різних сферах ринкової економіки.

ТЕМА 13. Основні засади господарсько-правової відповідальності

Поняття, ознаки, принципи господарсько-правової відповідальності. Функції господарсько-правової відповідальності. Види господарсько-правової відповідальності. Підстави та межі господарсько-правової відповідальності. Зменшення розміру та звільнення від відповідальності. Прострочення боржника та кредитора. Досудовий порядок реалізації господарсько-правової відповідальності. Відшкодування збитків у сфері господарювання. Склад та розмір відшкодування збитків. Умови і порядок відшкодування збитків. Солідарне відшкодування збитків. Регресні вимоги щодо відшкодування збитків. Відшкодування збитків у разі порушення грошових зобов'язань. Штрафні та оперативно-господарські санкції. Поняття та визначення розміру штрафних санкцій в сфері господарювання. Порядок застосування штрафних санкцій. Поняття та види оперативно-господарських санкцій. Підстави та порядок застосування оперативно-господарських санкцій. Адміністративно-господарські санкції: поняття та види. Строки застосування адміністративно-господарських санкцій.

ТЕМА 14. Обмеження монополізму та захист суб'єктів господарювання від недобросовісної конкуренції

Загальна характеристика антимонопольно-конкурентного законодавства. Поняття та основні принципи економічної конкуренції. Державне регулювання економічної конкуренції. Правове регулювання монопольного становища суб'єктів господарювання. Контроль за концентрацією суб'єктів господарювання. Відповідальність за порушення законодавства про захист економічної конкуренції. Особливості правового регулювання природних монополій в Україні. Поняття та прояви недобросовісної конкуренції. Захист від недобросовісної конкуренції.

ТЕМА 15. Правове регулювання цін та ціноутворення

Законодавство про ціни і ціноутворення. Основні напрями державної цінової політики. Ціна як економічна та правова категорія. Види цін та їх характеристика. Вільні ціни та державні регульовані ціни. Способи державного регулювання цін. Органи державного контролю (нагляду) та спостереження у

сфері ціноутворення. Державне спостереження у сфері ціноутворення. Адміністративно-господарські санкції за порушення законодавства про ціни і ціноутворення.

ТЕМА 16. Комерційний розрахунок та банкрутство в господарській діяльності

Сутність та історія комерційного (господарського) розрахунку. Поняття неплатоспроможності боржника. Види та критерії неплатоспроможності. Заходи щодо запобігання банкрутству суб'єктів підприємництва. Державна політика з питань банкрутства. Поняття банкрутства. Учасники інституту банкрутства. Порядок визнання суб'єкта підприємництва банкрутом. Процедури, що застосовуються до неплатоспроможного боржника. Санація. Розпорядження майном боржника. Мирова угода. Ліквідаційна процедура у справі про банкрутство. Правові наслідки визнання боржника банкрутом. Черговість задоволення вимог кредиторів. Відповідальність за порушення законодавства про банкрутство. Особливості процедури банкрутства окремих категорій суб'єктів господарювання.

ТЕМА 17. Правове регулювання біржової діяльності

Поняття торговельно-біржової діяльності. Поняття ознаки та класифікація бірж. Історичні передумови зародження бірж за кордоном та в Україні. Правове становище товарної біржі: поняття, порядок створення, функції та принципи діяльності. Права та обов'язки товарної біржі. Права та обов'язки членів біржі. Управління товарною біржею та операції в біржовій торгівлі. Порівняльно-правова характеристика управління торгово-біржовою діяльністю в інших країнах. Майно товарної біржі. Правила біржової торгівлі. Біржові торги. Біржові угоди: поняття, види, порядок укладення та реєстрація. Припинення товарної біржі.

ТЕМА 18. Правове регулювання комерційного посередництва у сфері господарювання (агентські відносини)

Поняття комерційного посередництва (агентської діяльності) та його характеристика. Підстави виникнення агентських відносин. Правова характеристика агентського договору. Предмет агентського договору. Схвалення угоди, укладеної комерційним агентом без повноваження на її укладення або з перевищенням повноважень. Немонопольні і монопольні агентські відносини. Взаєморозрахунки в агентських відносинах. Обов'язки щодо нерозголошення конфіденційної інформації в агентських відносинах. Відповідальність за порушення агентського договору. Припинення агентського договору.

ТЕМА 19. Правове регулювання фінансової діяльності. Посередництво у здійсненні операцій з цінними паперами.

Поняття та правова природа фінансової діяльності суб'єктів господарювання. Правовий режим фінансових послуг та державні обмеження у їх здійсненні. Поняття банківської системи України, її структура. Місце та співвідношення з банківськими установами небанківських організацій. Правове становище Національного банку України: порядок створення, структура, функції та повноваження. Поняття та правовий статус комерційного банку. Правове регулювання банківських операцій. Поняття банківських операцій та їх види. Особливості правового регулювання бухгалтерського обліку та оподаткування банківських операцій. Поняття, характеристика, види банківського рахунку. Договір на розрахунково-касове обслуговування банківського рахунку. Поняття банківської та комерційної таємниці в банківських установах. Банківські операції та їх публічно-правові обмеження.

Правове забезпечення страхування у сфері господарювання. Суб'єкти страхової діяльності у сфері господарювання. Договір страхування. Посередництво у здійсненні операцій з цінними паперами. Правовий статус фондової біржі. Порядок створення та особливості функціонування фондової біржі. Особливості припинення діяльності фондової біржі. Аудиторська діяльність в сфері господарювання. Поняття та види аудиту. Аудиторська палата України.

ТЕМА 20. Інвестиційна діяльність та особливості її правового регулювання

Законодавство України про інвестиції та інвестиційну діяльність. Поняття, ознаки інвестицій та інвестиційної діяльності. Види інвестицій. Форми здійснення інвестицій. Інвестиційний проект. Учасники інвестиційної діяльності. Права та обов'язки суб'єктів інвестиційної діяльності. Державне регулювання інвестиційних процесів в Україні. Інвестиційна політика України. Державна експертиза інвестиційних проектів. Гарантії та захист інвестицій. Здійснення вітчизняних інвестицій за межі України. Відповідальність суб'єктів інвестиційної діяльності. Умови припинення інвестиційної діяльності.

ТЕМА 21. Правовий режим іноземних інвестицій

Поняття та види іноземних інвестицій. Іноземні інвестори. Форми здійснення іноземних інвестицій. Оцінка іноземних інвестицій. Правовий режим іноземних інвестицій. Державні гарантії захисту іноземних інвестицій. Гарантії у разі зміни законодавства. Гарантії у разі припинення інвестиційної діяльності.

Гарантії переказу за кордон доходів, прибутків та інших коштів, отриманих іноземним інвестором. Гарантії щодо примусового вилучення іноземних інвестицій та незаконних дій державних органів та їх посадових осіб. Підприємства з іноземними інвестиціями та іноземні підприємства.

ТЕМА 22. Інноваційна діяльність в сфері господарювання

Сучасний стан структури економіки України та заходи щодо її реформування. Державна науково-технічна та інноваційна політика, її сутність, цілі і принципи. Інноваційна діяльність: поняття та ознаки. Види інноваційної діяльності. Форми інвестування інноваційної діяльності. Організаційні форми реалізації інноваційної діяльності (технополіси, технопарки, наукові парки, інноваційні інкубатори, венчурні підприємства). Договір на створення і передачу науково-технічної продукції. Державні гарантії інноваційної діяльності.

ТЕМА 23. Використання у підприємницькій діяльності прав інших суб'єктів господарювання (комерційна концесія)

Поняття комерційної концесії. Поняття договору комерційної концесії та його істотні умови. Вимоги до форми договору комерційної концесії. Поняття та зміст комерційної субконцесії. Винагорода за договором комерційної концесії. Обов'язки право володільця та користувача за договором комерційної концесії. Обмеження прав сторін за договором комерційної концесії. Відповідальність правоволодільця за вимогами, що заявляються до користувача. Зміна та розірвання договору комерційної концесії. Наслідки зміни торговельної марки чи іншого позначення право володільця.

ТЕМА 24. Загальні засади правового регулювання зовнішньоекономічної діяльності

Необхідність, сутність, цілі та принципи зовнішньоекономічної політики Української держави. Основні форми, методи, інструменти впливу держави на функціонування зовнішньоекономічного сектору. Поняття та види зовнішньоекономічної діяльності. Суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності, реалізація права на її здійснення. Державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Ліцензування та квотування зовнішньоекономічних операцій. Поняття, види та зміст зовнішньоекономічного договору (контракту). Валютні рахунки суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності. Захист державою прав та законних інтересів суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності. Реєстрація зовнішньоекономічних договорів. Правила ІНКОТЕРМС. Санкції за порушення законодавства про зовнішньоекономічну діяльність.

ТЕМА 25. Правове регулювання спеціальних режимів господарювання

Поняття спеціального режиму господарювання та його ознаки. Види спеціальних режимів господарювання. Поняття спеціальної (вільної) економічної зони та її ознаки. Типи спеціальних (вільних) економічних зон. Документи для створення спеціальної (вільної) економічної зони. Порядок утворення спеціальної (вільної) економічної зони. Органи управління спеціальною (вільною) економічною зоною. Припинення спеціальних (вільних) економічних зон. Державні гарантії інвестицій у спеціальній економічній зоні. Території пріоритетного розвитку. Концесії. Концесійний договір. Виключна (морська) економічна зона. Здійснення господарської діяльності на державному кордоні України. Інші види спеціальних режимів господарювання. Гарантії прав учасників господарських відносин в умовах спеціального режиму господарювання.

Керівник курсу

к.ю.н., доц. Олійник О.С